

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ – 4101-30-02/2012

P/12/094

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

ul. Jacka Odrowąża 1, 71-420 Szczecin

T +48 91 831 39 00, F +48 91 831 39 66

lsz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/12/094 – Profilaktyka narkomanii w szkołach.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie ¹ .
Kontroler	Wiesław Kaszak, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 85171 z dnia 19.12.2012 r. [dowód: akta kontroli str. 1-2]
Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół Muzycznych im. Feliksa Nowowiejskiego ² , ul. Staromłyńska 13, 70-561 Szczecin.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Piechocki, Dyrektor Szkoły od dnia 8 września 2010 r., wcześniej: Danuta Rodziewicz od dnia 2 sierpnia 2004 r. [dowód: akta kontroli str. 3-5]

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie³ działalność Szkoły w zakresie planowania oraz wdrażania działań w obszarze profilaktyki narkomanii w latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższą ocenę uzasadnia opracowanie Szkolnego Programu Profilaktyki na lata 2008-2012⁴. Planowanie działań profilaktycznych Szkoła oparła na diagnozie zachowań problemowych uczniów oraz ich przyczyn, a także potrzeb i oczekiwań uczniów, nauczycieli i rodziców.

Podejmowane przez Szkołę działania z zakresu profilaktyki narkomanii objęły w latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 odpowiednio 25% i 63% uczniów Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej (OSM).

Zakres tematyczny i sposób prowadzenia działań były różne w poszczególnych klasach i zależały głównie od wychowawców. Wynikało to - z określonych w sposób ogólny - form realizacji działań zawartych w Programie.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna na rzecz uczniów, ich rodziców i nauczycieli była udzielana na zasadach określonych w rozporządzeniach w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach⁵. NIK pozytywnie ocenia współpracę ZSM z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznego w Szczecinie.

¹ Dalej NIK lub Najwyższa Izba Kontroli.

² Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna II stopnia oraz Szkoła Muzyczna II stopnia - dalej: ZSM lub Szkoła.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

⁴ Zwanego dalej również Programem.

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. (Dz.U. Nr 11, poz. 114) obowiązywało do 31 stycznia 2011 r. W dniu 1 lutego 2011 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 17 listopada 2010 r. (Dz.U. Nr 228, poz. 1487).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Planowanie działań z zakresu profilaktyki narkomanii

1.1. Szkolny Program Profilaktyki

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z załącznikiem nr 4 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół⁶, działalność edukacyjna szkoły jest określona m.in. przez program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki wychowawczej należało, zgodnie z § 9 Statutu ZSM, do zadań pedagoga szkolnego. Pedagog szkolna w kontrolowanym okresie nie uczestniczyła w szkoleniach w zakresie konstruowania szkolnych programów profilaktycznych.

[dowód: akta kontroli str. 157-158]

W okresie objętym kontrolą w ZSM obowiązywał Szkolny Program Profilaktyki, na lata 2008–2012 opracowany przez pedagoga szkolną.

Program ten opierał się o diagnozę problemów edukacyjnych i wychowawczych obserwowanych przez nauczycieli, zgłaszanych przez rodziców, przejawianych w zachowaniach uczniów oraz zgłaszanych przez nich problemów. Działaniami profilaktycznymi objęto obszary zagrożeń zdrowotnych oraz psychospołecznych, jakim podlegała młodzież. Przy tworzeniu Programu nie przeprowadzono udokumentowanej diagnozy zjawiska używania substancji psychoaktywnych przez młodzież szkolną.

[dowód: akta kontroli str. 11-23,38-43]

W sprawie nieudokumentowanej diagnozy stanu zjawiska używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież szkolną Dorota Kalinowska, z-ca dyrektora wyjaśniła: „(...) analiza badań nie wykazała w najmniejszym stopniu na występowanie zjawiska stosowania substancji psychoaktywnych przez uczniów. Przeprowadzono również wywiad wśród nauczycieli oraz rodziców. Wspomniana grupa również nie wskazała wśród istotnych problemów w zakresie wychowania i profilaktyki zagrożenia narkomanią, natomiast wskazano inne problemy jako szczególnie istotne dla działań wychowawczych i profilaktycznych szkoły: trudności adaptacyjne uczniów związane ze zmianą szkoły (klasy I), destrukcyjne znaczenie stresu i tremy związane ze specyfiką kształcenia artystycznego (klasy I-IV), (...) sygnały o zjawisku nikotynizmu wśród uczniów klas starszych (klasy V-VI). (...) Nie odnotowaliśmy ryzyka związanego z większą dostępnością substancji psychoaktywnych wśród uczniów (...)”.

[dowód: akta kontroli str. 177, 181-182]

Cele działań profilaktycznych określonych w Programie (2008-2012) były następujące:

- przeciwdziałanie uzależnieniom i eksperymentowaniu ze środkami psychoaktywnymi,
- wyrównywanie szans edukacyjnych,
- profilaktyka w zakresie bezpiecznego użytkowania internetu,
- profilaktyka zdrowego stylu życia.

⁶ Dz.U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17.

W zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i eksperymentowaniu ze środkami psychoaktywnymi Program obejmował:

- wyposażanie uczniów, w toku różnorodnych oddziaływań wychowawczych, w umiejętności psychospołeczne, zapobiegające sięganiu po środki psychoaktywne, np. umiejętność autoregulacji nastroju,
- prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych w klasach na temat mechanizmów uzależnień,
- prowadzenie w klasach warsztatów asertywności oraz regularne podejmowanie tej tematyki na godzinach wychowawczych,
- omawianie zagadnienia wpływu substancji psychoaktywnych na mózg i na cały organizm, przypominanie i pogłębianie tej wiedzy w każdej klasie,
- współpracę wychowawców i pozostałych nauczycieli z rodzicami w wykrywaniu i przeciwdziałaniu przypadków używania substancji psychoaktywnych,
- wypracowanie spójnej wizji rodziców i grona pedagogicznego w zakresie norm i konsekwencji używania alkoholu i palenia papierosów.

Program nie określał liczby godzin zajęć z zakresu profilaktyki narkomanii.

W programie nie planowano udziału podmiotów zewnętrznych (np. organizacji pozarządowych) w szkoleniach/warsztatach nt. profilaktyki narkomanii.

Szkoła nie planowała prowadzenia programów profilaktycznych o potwierdzonej skuteczności⁷.

[dowód: akta kontroli str. 11-23, 33-34]

Szkoła w badanych latach posiadała także program wychowawczy, który zakładał harmonogram proponowanych lekcji wychowawczych i zaplanowanych działań, realizowanych w danym roku szkolnym w zakresie profilaktyki narkomanii. W październiku 2010 r. zaplanowano akcję informacyjną dotyczącą dopalaczy, w marcu 2011 r. pogadankę „Nie dziękuję nie palę, nie piję, nie biorę.”, w kwietniu 2011 r. „Pijak, narkoman kim są”, w lutym 2011 r. – pogadanka – narkomania wśród młodzieży, w styczniu 2012 r. zajęcia na temat czy wiem co to są używki i narkotyki, w lutym 2012 r. dyskusja – jakie rodzaje uzależnień spotykamy, w maju 2012 r. – „Mówimy NIE narkotykom”.

[dowód: akta kontroli str. 47-73]

W sprawie planowanych działań profilaktycznych Piotr Piechocki, dyrektor wyjaśnił: „ (...) Każdy z wychowawców poszczególnych etapów edukacyjnych tworzył swój indywidualny konspekt do lekcji wychowawczej oparty na wytycznych ogólnych przy pomocy materiałów opracowanych i dostarczonych przez pedagoga szkolnego. Zajęcia i warsztaty dedykowane uczniom całej szkoły prowadzone były przez specjalistów z instytucji, z którymi współpracujemy. Zajęcia te odbywały się przy podziale na uczniów gimnazjum i uczniów liceum.”

[dowód: akta kontroli str. 187-188]

Przy planowaniu zadań profilaktycznych współpracowano, w formie konsultacji, z Policją oraz Strażą Miejską. Działania z zakresu profilaktyki narkomanii były umieszczone w szerszym kontekście profilaktyki uzależnień, m.in. eksperymentowania z lekami, używania alkoholu i palenia papierosów, radzenia sobie z agresją, stresem i wzmacniania postaw asertywnych. Działania te dotyczyły przeciwdziałania uzależnieniom i eksperymentowaniu ze środkami psychoaktywnymi oraz profilaktyki zdrowego stylu życia. Planowane działania z zakresu profilaktyki uniwersalnej nie były działaniami o potwierdzonej skuteczności.

[dowód: akta kontroli str. 20-23, 33-34]

⁷ m.in. rekomendowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE), Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (EMCDDA).

Program kierowany był do uczniów, nauczycieli i rodziców. W planach zebrań z rodzicami uwzględniano informacje z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, m.in. w dniu 10 marca 2012 r. dla rodziców uczniów klasy III OSM zaplanowano pogadankę nt. „kiedy dziecko sięga po narkotyki” oraz dla rodziców uczniów klasy IV OSM – „jak rozpoznać marihuanę, jak to szkodzi?”. Przyjęto, że pogadanki przeprowadzi wychowawca przy udziale Pedagoga szkolnego.

[dowód: akta kontroli str. 38-43, 88-90]

Program na lata 2008-2012 został zatwierdzony przez Radę Pedagogiczną oraz zaopiniowany pozytywnie przez Radę Rodziców w dniu 23 czerwca 2008 r.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Program obowiązujący w latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 nie zakładał przeprowadzenia ewaluacji po zakończeniu jego wdrażania oraz nie planowano ewaluacji programu w zakresie działań profilaktycznych związanych z uzależnieniami.

[dowód: akta kontroli str. 11-19, 46-177, 189]

Dorota Kalinowska, z-ca dyrektora wyjaśniła: „Do roku 2012 w ZSM obowiązywał program profilaktyczny, który nie uwzględniał nowych wytycznych, które szczegółowo określa Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach. W związku w powyższym podjęto działania których efektem było powstanie nowego programu, obowiązującego od roku szkolnego 2012/2013. Program ten zakłada ewaluację:... (...). Szczegółowy zakres i tematyka ewaluacji jest określona w (...) planie nadzoru pedagogicznego (...). W odniesieniu do programu profilaktyki będzie to plan na rok szkolny 2013/2014”.

[dowód: akta kontroli str. 182]

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Szkoła prowadziła działania w zakresie profilaktyki uniwersalnej, nie korzystając z propozycji działań o potwierdzonej skuteczności.

Dyrektor wyjaśnił: „W Zespole Szkół Muzycznych im. Feliksa Nowowiejskiego w Szczecinie opiekę wychowawczą oprócz wychowawców sprawują również nauczyciele przedmiotu głównego. Na bieżąco dokonywana jest analiza sytuacji wychowawczej i żadne przesłanki nie wskazywały na wysoki stopień zagrożenia u uczniów obecnością środków psychoaktywnych w szkole - dotychczas szkoła nie odnotowała przypadków obecności i podejrzenia wobec któregośkolwiek z uczniów o kontakt z substancjami psychoaktywnymi. W związku z powyższym nie korzystaliśmy z programów Ośrodka Rozwoju Edukacji, Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Europejskiego Centrum Monitoringu Narkotyków i Narkomanii nastawionych na dużą grupę uczniów w szkole oświatowej. Nasze klasy są mało liczne. Na każdym poziomie jest tylko jedna klasa, w związku z tym analiza sytuacji wychowawczej jest dużo łatwiejsza. Specyfika szkoły artystycznej niesie za sobą inne problemy związane z różnymi aspektami działalności muzycznej, dlatego szkoła opracowała własny program profilaktyczny i wychowawczy, w którym podkreślone są te zagadnienia, które dotyczą naszej szkoły. Program nasz jest spójny z programem profilaktycznym współtworzonym przez Ministerstwo Edukacji Narodowej pt. „Jak żyć z ludźmi”.

[dowód: akta kontroli str. 187]

1.2. Plany doskonalenia nauczycieli

W latach szkolnych 2010/2011 oraz 2011/2012 obowiązywał „Plan nadzoru pedagogicznego w ZSM w Szczecinie”. Plany te sporządzone na każdy rok szkolny badanego okresu objęły także ogólną tematykę i harmonogram szkoleń oraz porad dla nauczycieli, uwzględniające wnioski z nadzoru pedagogicznego.

W roku szkolnym 2010/2011 harmonogram przewidywał w obszarze profilaktyki uzależnień: szkolenie w zakresie rozwoju kompetencji wychowawczych, prowadzone

przez profilaktycznych i opiekuńczych: rozwiązywanie konfliktów w klasie – zajęcia przez Pedagogę szkolnego w miesiącu wrześniu 2010 r., uzależnienia – nikotynizm wśród młodzieży i jego skutki – zajęcia prowadzone przez Straż Miejską w czerwcu 2011 r., dopalacze – problem uzależnień wśród młodzieży – zajęcia prowadzone przez Policję w październiku 2010 r.

W roku szkolnym 2011/2012 harmonogram przewidywał szkolenie w zakresie rozwoju kompetencji wychowawczych, profilaktycznych i opiekuńczych: uzależnienia wśród młodzieży – spotkanie ze Strażą Miejską w październiku 2011 r., pomoc pedagogiczno-psychologiczna w szkole – zajęcia prowadzone przez Pedagogę szkolnego oraz wicedyrektora ds. kształcenia ogólnego i ogólnomuzycznego w czerwcu 2012 r.

W planach szkoleń nauczycieli nie uwzględniono szkoleń z zakresu profilaktyki narkomanii. Z-ca dyrektora Szkoły wyjaśniła: „(...) Każdorazowo podczas plenarnej Rady Pedagogicznej w czerwcu realizowana jest ankieta, w której nauczyciele określają tematykę szkoleń. Dodatkowo kierownicy sekcji analizują zapotrzebowanie nauczycieli na szkolenia podczas roku szkolnego. W związku z powyższym plan nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2012/2013 określił następujące kierunki szkoleń nauczycieli: profilaktyki uzależnień, psychologii oceniania, prowadzenia dokumentacji szkolnej, a szczegółowy harmonogram zakłada szkolenia w zakresie rozwoju kompetencji wychowawczych, profilaktycznych i opiekuńczych (plan nadzoru pedagogicznego rok szkolny 2012/2013, strona 6). (...). Szkolenia dotyczące przeciwdziałaniu nałogom wśród młodzieży skierowane były do nauczycieli w latach ubiegłych np. – Uzależnienia – nikotynizm wśród młodzieży i jego skutki – czerwiec 2011. Uzależnienia wśród młodzieży – październik 2011”.

[dowód: akta kontroli str. 74-78, 177,183]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności ZSM w opisanym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.3. Procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń.

Opis stanu
faktycznego

Strategia działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem, o której mowa w § 10 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem⁸, nie została w ZSM opracowana. Statut Szkoły nie przewidywał utworzenia ww. strategii.

Szkoła opracowała Procedury Postępowania w Sytuacjach Trudnych i Kryzysowych (Procedury). Procedury zawierały m.in. sposoby postępowania w sytuacjach znalezienia w Szkole alkoholu lub innych substancji oraz procedury postępowania w przypadku gdy uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub innych substancji. Zawierały także sposoby postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń związanych ze środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, z uwzględnieniem zadań osób podejmujących interwencje, co wyczerpywało zapisy § 10 pkt 4 ww. rozporządzenia. Procedury były zgodne z procedurami modelowymi postępowań nauczycieli opracowanymi w ramach jednego z modułów KPZNSiP⁹. W badanym okresie nie stwierdzono incydentów związanych z narkotykami wśród uczniów.

[dowód: akta kontroli str. 79-86,151-171]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności ZSM w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność ZSM w zakresie opisanym w pkt 1.

⁸ Dz.U. Nr 26, poz. 226.

⁹ Krajowy Program Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przystępczości.

2. Wdrażanie działań z zakresu profilaktyki narkomanii

2.1. Realizacja działań profilaktycznych. Profilaktyka używania nowych narkotyków.

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą w Szkole podejmowano działania w zakresie profilaktyki narkomanii.

W roku szkolnym 2010/2011 działania te dotyczyły:

- Zajęć na lekcjach wychowawczych z zakresu zagrożeń związanych z dopalaczami – warsztaty prowadzone przez wychowawców w klasach I i III-VI (80 uczniów) czas realizacji 1 godzina lekcyjna w zakresie narkomanii wśród młodzieży (kurs ekologiczny) w klasie I i IV OSM dla 28 uczniów i uzależnień w klasie IV OSM dla 16 uczniów. Przedmiotem zajęć jak wyjaśnił dyrektor były uzależnienia związane z dopalaczami. Zajęcia prowadzone były dla uczniów 5 spośród 6 klas.
 - Inne działania profilaktyczne na lekcjach wychowawczych dotyczyły uzależnień od internetu – 1 godzina lekcyjna w V klasie OSM dla 16 uczniów, uzależnienie od nikotyny w klasach I-III oraz w V OSM – 1 godzina lekcyjna dla 65 uczniów oraz profilaktyki zdrowego żywienia dla II klasy OSM dla 25 uczniów. Z zakresu profilaktyki ww. uzależnień w roku szkolnym 2010/2011 było łącznie 14 lekcji wychowawczych. Lekcje te przeprowadzono dla uczniów 4 spośród 6 klas.
 - Warsztatów w ramach programu prozdrowotnego – profilaktyka HIV – specjalista z SANEPID-u – 20 uczniów klasy IV i V – 2 godziny lekcyjne;
 - Warsztatów nt. wzmacniania mechanizmów radzenia sobie z napięciem w sposób inny niż używki – dla wybranych grup uczniów gimnazjum – 1 grupa 10 osób oraz liceum – 1 grupa 10 osób po 1 godzinie zegarowej.
- Wszystkie ww. działania odpowiadały działaniom zaplanowanym w harmonogramach wychowawczych.

[dowód: akta kontroli, str. 97-99, 102-103, 105-111, 113-115, 116-117, 145]

W roku szkolnym 2011/2012 działania te dotyczyły:

- Zajęć na lekcjach wychowawczych z zakresu zagrożeń związanych z narkotykami – projekt „Asertywne zachowanie w czasie wakacji – nie narkotynom” dla II i IV klasy (łącznie 27 uczniów) – 1 godzina lekcyjna, uzależnienia we współczesnym świecie – narkomania dla klas IV-VI (39 uczniów). Inne działania dotyczyły prelekcji Straży Miejskiej nt. palenia, dla uczniów klas I- III oraz VI (70 uczniów łącznie), zdrowego odżywiania dla uczniów klasy I i IV (20 uczniów), lekomanii dla 9 uczniów klasy V. Z zakresu profilaktyki uzależnień w roku szkolnym 2011/2012 było 12 lekcji wychowawczych łącznie dla uczniów 4 spośród 6 klas.
- Nauki technik relaksacyjnych, wzmacnianie mechanizmów radzenia sobie z napięciem w sposób inny niż używki – warsztaty dla wybranych grup uczniów klas gimnazjalnych przeprowadzone przez pracownika Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej (PPP). Łącznie w warsztatach uczestniczyło 20 uczniów z klas I-III, tj. 2 grupy po 2 godziny lekcyjne;
- Warsztatów psychologicznych dla wybranych uczniów klas gimnazjalnych (w klasach I-III) - wzmacnianie czynnika chroniącego przed uzależnieniami – pozytywny obraz siebie –. Warsztaty przeprowadził pracownik PPP dla 11 uczniów (2 godziny lekcyjne).
- Pogadanki przeprowadzonej przez pielęgniarkę szkolną nt. zapobiegania nieracjonalnemu korzystaniu z leków łatwego dostępu dla 23 uczniów klasy licealnej V-VI w wymiarze 1 godziny lekcyjnej;

- Warsztatów antytytoniowych przeprowadzonych przez Straż Miejską w grupie gimnazjalistów I-III (58 uczniów) – 1 godzina zegarowa oraz w grupie licealistów IV-VI (45 uczniów) – 1 godzina zegarowa;
- Warsztatów przeprowadzonych przez funkcjonariusza Policji nt. „Trzeźwe użytkowanie drogi” dla 40 osób z klas III-V.

Wszystkie ww. działania odpowiadały zaplanowanym w harmonogramach zajęć wychowawczych.

Podejmowanie przez Szkołę działań z zakresu profilaktyki narkomanii objęły w latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 odpowiednio 25% i 63% uczniów.

W roku szkolnym 2010/2011 działania profilaktyczne obejmowały warsztaty nt. dopalaczy - dla 76% uczniów. Nie podjęto działań z zakresu dopalaczy w roku szkolnym 2011/2012.

W sprawie nieobjęcia uczniów wszystkich klas działaniami z zakresu profilaktyki narkomanii i związków psychoaktywnych w latach 2011/2011 i 2011/2012 Dorota Kalinowska, z-ca dyrektora ZSM wyjaśniła: „(...) Ze względu na poziom edukacyjny, wiek, zaangażowanie w projekty związane z wyjazdami szkolnymi różnicowaliśmy zakres profilaktyki. Działania profilaktyczne objęły więc wszystkie klasy w różnym zakresie. Wobec uczniów klas młodszych, gimnazjalnych oraz ich rodziców podejmujemy głównie działania, które mają wzmocnić czynniki chroniące oraz sprzyjać adaptacji do środowiska szkolnego (...) budowanie pozytywnych więzi w grupie, wspieranie pozytywnych więzi rodzinnych, wzmacnianie poczucia własnej wartości i przynależności do społeczności szkolnej, utożsamianie się z wartościami istotnymi społecznie. Wobec starszych uczniów np. klas maturalnych (...) oraz ich rodziców podejmujemy głównie działania o charakterze informacyjnym oraz wskazujemy alternatywę wobec ryzykownych zachowań. Inne też kroki podejmujemy wobec grup, które uczestniczą w projektach szkolnych wyjazdowych, konkursach, związanych z bardzo wysokim poziomem stresu. Stąd też, zróżnicowane potrzeby i poziom wiedzy oraz rozwój psychiczny i społeczny uczniów, warunkują zróżnicowanie działań profilaktycznych wobec różnych grup uczniów oraz zróżnicowanie tematyki. (...). Z przyczyn powyżej opisanych nie wszyscy uczniowie w jednakowym zakresie uczestniczą we wszystkich formach.”

[dowód: akta kontroli, str. 121-126, 128-129, 131-134, 136-138, 139-141, 144]

Jak wyjaśnił dyrektor, Szkoła zachęcała rodziców do udziału w spotkaniach nt. profilaktyki i zagrożeń wynikających z używania środków psychoaktywnych poprzez wpisywanie do dzienniczków uczniów terminów spotkań. Informowała też telefonicznie oraz mailowo. Podczas zebrań odbywały się pogadanki i warsztaty z pedagogiem szkolnym, policją i strażą miejską. Poruszone zostały m. in. takie tematy jak: rodzaje środków psychoaktywnych, sposoby obserwacji dziecka pod kątem używania środków psychoaktywnych (rynek dopalaczy w internecie, etykiety, formy dopalaczy).

[dowód: akta kontroli, str. 188]

W ramach działań profilaktycznych skierowanych do rodziców, na zebraniach w roku szkolnym 2010/2011 w 4 spośród 6 klas wychowawcy przeprowadzili pogadanki (szkolenia) obejmujące zagadnienia profilaktyki uzależnień. Tematyka tych zebrań dotyczyła pedagogizacji rodziców w zakresie dopalaczy i narkotyków (2 zebrania w których uczestniczyło 22 rodziców spośród 38 – klasa V i VI OSM), 1 zebranie dotyczyło dopalaczy i było przeprowadzane przy udziale pracowników Straży Miejskiej dla 9 spośród 17 rodziców (klasa VI OSM) oraz 1 lekcja profilaktyczna dla 15 spośród 26 rodziców uczniów klasy II OSM.

W roku szkolnym 2011/2012 działania profilaktyczne skierowane do rodziców na zebraniach rodziców uczniów 3 spośród 6 klas obejmowały prelekcję multimedialną

nt. uzależnień wśród młodzieży dla 15 spośród 21 rodziców uczniów klasy VI OSM, pogadankę o narkotykach miękkich, jak rozpoznać marihuanę, jak to szkodzi? (dla 7 spośród 13 rodziców uczniów klasy IV OSM), problem dopalaczy – na co zwrócić uwagę dla 11 spośród 27 rodziców uczniów klasy III OSM oraz pedagogizacja „Kiedy dziecko sięga po narkotyki” dla 16 rodziców uczniów klasy III OSM.

[dowód: akta kontroli, str. 101,104,112,120,127,130,135,142-143]

W ramach szkolenia nauczycieli w roku szkolnym 2010/2011 spośród 25 nauczycieli przeprowadzono:

- zajęcia z zakresu rozwiązywania konfliktów w klasie (Pedagog szkolny) dla 20 nauczycieli,
- uzależnienia od nikotyny wśród młodzieży i ich skutki (Straż Miejska) dla 16 nauczycieli,
- zajęcia nt. dopalaczy wśród młodzieży (Policja) dla 17 nauczycieli.

W roku szkolnym 2011/2012 dla nauczycieli przeprowadzono:

- zajęcia nt. uzależnień wśród młodzieży i ich skutki (Straż Miejska) dla 20 nauczycieli,
- szkolenie z zakresu pomocy pedagogiczno-psychologicznej w Szkole (Pedagog szkolny oraz wicedyrektor ds. kształcenia ogólnego i ogólnomuzycznego) dla 14 nauczycieli.

Wszystkie zadania podejmowane w ramach profilaktyki finansowane były ze środków własnych w ramach statutowej działalności Szkoły

[dowód: akta kontroli, str. 190-191]

W latach 2010-2012 Siwek, pedagog szkolny uczestniczyła w szkoleniu dotyczących pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolach, szkołach i placówkach oświatowych miasta Szczecina „Stop dopalaczom” organizowanym w dniu 4 listopada 2010 r. przez Centrum Psychologiczno-Pedagogiczne w Szczecinie. Szkolenie dotyczyło problematyki związanej z profilaktyką zachowań ryzykownych oraz przeciwdziałaniu uzależnieniom. W dniu 13 stycznia 2011 r. uczestniczyła w szkoleniu zorganizowanym przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Szczecinie nt.: suplementów diety, odżywek, dopalaczy i dopingu jako czynników zagrażających życiu i zdrowiu człowieka. W programie omówiono m.in. dopalacze i współczesny rynek narkotykowy, profilaktyka zagrożeń związanych z zażywaniem środków psychoaktywnych w pracy z młodzieżą szkolną oraz przykłady zajęć warsztatowych w zakresie metod wzmacniania czynników chroniących przed podejmowaniem zachowań ryzykownych dla zdrowia.

W dniach 6-8 kwietnia 2009 r. uczestniczyła w Ogólnopolskiej Konferencji Psychologicznej Szkolnictwa Artystycznego pod patronatem Centrum Edukacji Artystycznej w zakresie roli pomocy psychologicznej w edukacji muzycznej oraz w październiku i listopadzie 2008 r. ukończyła kurs doskonalący w zakresie umiejętności wychowawczych „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”.

[dowód: akta kontroli str. 6-10]

W roku szkolnym 2010/2011 treści dotyczące zagrożeń tzw. „dopalaczami” zostały włączone do Programu profilaktycznego. Zajęcia w formie warsztatów prowadzonych przez wychowawców klas z zakresu dopalaczy objęły łącznie 80 uczniów, w tym klasy I oraz klasy III-VI. Również pedagog szkolny oraz 20 nauczycieli zostało w dniu 28 kwietnia 2011 r. przeszkolonych w zakresie problematyki dopalaczy. Na spotkaniach z rodzicami uczniów nauczyciele podejmowali także tę problematykę (opisane powyżej).

[dowód: akta kontroli, str. 187]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności ZSM w opisanym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.2. Ewaluacja końcowa Programu

Opis stanu
faktycznego

W lutym 2011 r. przeprowadzono ewaluację systemu wychowawczego, która objęła aspekty profilaktyczne, tj. uczniowie ocenili skuteczność zabiegów wychowawczych szkoły – 63% uczniów uznało, że pozytywny wpływ na ich postawę miały akcje profilaktyczne (nie określono jakie to były akcje) i godziny wychowawcze, a 21% uczniów nie miało na ten temat zdania. W ewaluacji tej przeprowadzonej przy pomocy ankiet uzyskano wiedzę o mocnych i słabych stronach procesu wychowawczego, jednak ewaluacja ta nie uwzględniała profilaktyki przeciwdziałania uzależnieniom i eksperymentowaniu ze środkami psychoaktywnymi.

[dowód: akta kontroli str. 145-150]

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Szkola nie przeprowadziła pełnej ewaluacji programu profilaktycznego po jego zakończeniu w 2012 r.

Dyrektor Piotr Piechocki wyjaśnił: „W Zespole Szkół Muzycznych w Szczecinie w latach 2008-2012 obowiązywał program profilaktyczny, który nie został poddany ewaluacji, ponieważ realizowano ewaluację w szkole zgodnie z planem nadzoru pedagogicznego w innych obszarach. Powyższy program nie zawierał określonej formy ewaluacji. Ponieważ w omawianym okresie czasu w szkole nastąpiła zmiana programu wychowawczego w roku 2011/2012, zespół wychowawczy po analizie zjawisk wychowawczych (realizowano w tym celu badania ankietowe) występujących w szkole, zdecydował o konieczności opracowania nowego programu profilaktycznego nie dokonując ewaluacji obowiązującego wcześniej programu. Nowy program profilaktyczny zakłada ewaluację, która zostanie dokonana na zakończenie roku szkolnego 2012/2013.”

[dowód: akta kontroli str. 186]

2.3. Podejmowanie działań interwencyjnych

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą Szkoła nie stwierdziła występowania wśród uczniów zachowań wymagających działań interwencyjnych pracowników określonych przepisami prawa¹⁰ i przyjętymi w Szkole procedurami postępowania.

[dowód: akta kontroli str. 176]

2.4. Organizacja i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Opis stanu
faktycznego

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w Szkole na rzecz uczniów, ich rodziców i nauczycieli była udzielana przez pedagoga szkolnego na zasadach określonych w ww. rozporządzeniach w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

[dowód: akta kontroli str. 173, 178]

W związku z niestwierdzeniem przypadków używania narkotyków przez uczniów oraz zagrożenia uzależnieniem w okresie objętym kontrolą, nie udzielano pomocy psychologiczno-pedagogicznej w tym zakresie.

[dowód: akta kontroli str. 173]

Współpraca Szkoły z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Szczecinie polegała przede wszystkim na prowadzeniu grupy wsparcia dla pedagoga, prowadzeniu przez Poradnię zajęć o charakterze terapeutycznym dla uczniów (m.in. w zakresie koncentracji uwagi, problemów emocjonalnych i innych trudności szkolnych), poradnictwie dla rodziców dotyczącym problemów

¹⁰ § 9 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem (Dz.U. Nr 26, poz. 226).

wychowawczych i trudności szkolnych, diagnozy trudności szkolnych danego ucznia. Poradnia prowadziła również zajęcia na terenie szkoły w zakresie profilaktyki (integracyjnej, wspierającej, zajęcia z uczniem zdolnym), w tym również profilaktyki uzależnień.

[dowód: akta kontroli str. 173,178-180]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Szkoły w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność ZSM w zakresie opisanym w pkt 2.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹¹, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Szczecin, dnia

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

Dyrektor

Kontroler
Wiesław Kaszak
starszy inspektor k.p.

¹¹ Dz.U. z 2012 r., poz.82 ze zm.